

14.10.2026 AI-aamu

Puheenvuoron kysymykset ja vastaukset

Tekoälysovellus osaksi hoivatyön arkea – miten käyttöönotossa onnistutaan, mikä työssä muuttuu? Työterveyslaitoksen TERHO-hankkeen havaintoja puhekirjauksen käyttöönotosta ja käytöstä

Virpi Kalakoski, PsT, tutkimuspäällikkö, Työterveyslaitos

Sami Sipiläinen, Chief Customer Officer, Better Care Technologies Oy/Moiva

Tekoälyratkaisut hoivassa : hankkeen loppuraportti

Ei kai päätarkoituksena ole tuottaa mahdollisimman paljon tekstiä, jota ei kukaan lue eli minkä verran lukemiseen menee aikaa, sen seurauksena, kun tekstiä koneellisesti tuotetaan?

Vastaus: Mielestäni tämä puhekirjaus on hyvä esimerkki siitä, että luontevasti puhuen ihminen tekee kirjauksen eli puhuu mikä tarpeen ja kone auttaa tekemään puheesta vaaditun rakenteistetun version. Ihmisen ja koneen työnjako parhaimmillaan!

Työsuojelurahasto
Arbetsarskyddsfonden
The Finnish Work Environment Fund

TERHO-haastatteluiden ja havainnointien tuloksia

- **Helppokäyttöinen työväline aina käsillä**
 - puhelin kulkee mukana, missä vain ja milloin vain; yhteysongelmissa kirjaus ei ajantasaista.
- **Tekoäly muokkaa puhetta**
 - tasalaatuista tulosta kun korjaa murretta ja ei-äidinkielistä ilmaisua, helpottaa vieraalla kielellä.
- **Ajan säästyminen kirjaamisessa on ilmeistä**
 - puhekirjaus pääsääntöisesti nopeuttaa, vähentää iltapäivän kiirettä ja vapauttaa aikaa asukkaille; toisaalta viiveet ja korjaaminen vievät aikaa.
- **Tietosuoja huomioidaan valitsemalla kirjaamispaikka joustavasti**
 - tilanteen mukaan huomioiden ympärillä olevat ihmiset, hälinä ja ulkopuoliset henkilöt.
- **Muistikuorma vähenee, asioita ei ehdi unohtua**
 - auttaa muistamaan, asiat ei unohdu, toisaalta ei saa muistin tukea aiemmista kirjauksista.
- **Työntekijöiden autonomia vahvistui, kun työ rytmittyi joustavammin**
 - Mobiilikirjaaminen lisäsi työn joustavuutta ja vaikutusmahdollisuuksia; tiedon pirstoutuminen saattoi heikentää työn hallinnan tunnetta.
- **Vuorovaikutus ja yhteisöllisyys vahvistuivat**
 - Mutta kaikki tilanteet eivät soveltuneet reaaliaikaiseen kirjaamiseen
- **Hyvän tekeminen on työn merkityksellisyyden ydin**
 - Teknologia koettiin hyödylliseksi silloin, kun se tuki asukkaan yksilöllistä kohtaamista, läsnäoloa ja hyvää hoivaa.

Onko puhekirjaaminen vapaata narratiivia vaiko rakenteista?

Vastaus: Järjestelmä rakenteistaa puheen. Hoitaja tarkistaa ja tarvittaessa muokkaa ja korjaa jos tekoälysovellus on rakenteistanut väärin

Minkälaisella viiveellä kirjaukset tulevat asiakas- ja potilastietojärjestelmään? Eli jos hoitaja puhekirjaa klo. 9, niin näkyykö se asiakas- ja potilastietojärjestelmässä viiveettä klo. 9 kirjauksena?

Vastaus: Periaatteessa menee saman tien eteenpäin. Käytännössä kuitenkin hoivassa voi olla tilanteita, joissa hoitaja ehtii vain sanella kirjauksen ja sen tarkistaminen ja lähettäminen järjestelmään viivästyy. Aasukaslähtöisyys on keskeistä. Haastatteluissa esimerkiksi toivat esiin, että tilanteessa voi olla tärkeämpää huolehtia asukkaan tarpeesta kuin saada edellisen asukkaan kirjaus loppuvalmiiksi. Joka tapauksessa puhekirjaus tekee huomattavasti ajantasaisemmaksi tiedon syntymisen, kuin ennen koneella lähinnä vuoron lopussa.

Kysymys: Onko koneen tekemä kirjaus kansallisen hoitotyön luokituskokonaisuuden mukaisesti rakenteistettua? Mikäli ei, sen jatkohyödynnettävyys jää rajalliseksi.

Vastaus: On rakenteistettu juuri näin. Itse asiassa tämän hankkeen aikana luokitukset muuttuivatkin, mikä vaatii muutoksia järjestelmässä.

Tutkitteko samalla kirjausten laatua ennen ja jälkeen? Eli sisälsikö kirjaukset ne asiat joita pitää.

Vastaus: Meillä oli pienimuotoinen tarkastelu, jolla varmistettiin satunnaisesti valituista kirjauksista, ettei puhekirjaus heikennä laatua samalla kun kirjaaminen nopeutuu. Tässä tarkastelussa ei tullut esiin laatueroa, mutta asia vaatii perusteellisempaa tutkimusta. Ylipäänsä hanke herätti paljon kysymyksiä kirjaamisen perimmäisestä tarkoituksesta, kenelle ja mikä on laatua? Onko kyse asukkaasta vai hoitajien työn valvonnasta? Tällaiset käsitykset vaikuttavat siihen, miten hoitajat kirjaavat.

Tunnistaako murteella tai murtaen suomea puhuttua kieltä?

Vastaus: Tunnisti hyvin murteella ja murtaen puhuttua. Kirjauksissa pyritään myös tasalaatuisuuteen ja ymmärrettävyyteen ja tekoälyä hyödynnetään ihmisen luontaisen puheen muokkaamisessa kirjaamisessa vaadittavaksi muotoiluksi. Hoitajat kokivat tämän sekä suurena helpotuksena (erityisesti vieraskieliset), mutta myös koettiin, että kirjauksen sananparret eivät välttämättä ole enää "omaan suuhun sopivia", hoitaja olisi halunnut itse kirjoittaa vapaammin tai toisella tavalla. Tämä myös liittyy keskusteluun kirjaamisen laadusta,

tarkoituksesta, tasalaatuisuudesta ja siitä miten hoitaja ammatillisesti kokee kirjaamistyön toteuttamisen.

Hoitajat kertoivat, että hyvin nopeasti tottuivat eikä enää ujostuta vaan on luontevaa ja helppoa. Uusi vaatii oppimista ja totuttelua.

Vastaus: Olen huomannut saman jännän ilmiön koulutuksissani: ihmisiä usein ujostuttaa puhua omalla äänellä tekoälypyyntöjä. Turvallinen kokeilu varmasti auttaa asiaa.

Mikä kielimalli tässä oli taustalla? Tekoälytulkauksessa haasteena on, että varsinkin vieraskielisten murtaen puhuttua kieltä tekoäly ei tunnista.

Vastaus: Olen huomannut saman jännän ilmiön koulutuksissani: ihmisiä usein ujostuttaa puhua omalla äänellä tekoälypyyntöjä. Turvallinen kokeilu varmasti auttaa asiaa.

Hoitajat kertoivat, että hyvin nopeasti tottuivat eikä enää ujostuta vaan on luontevaa ja helppoa. Uusi vaatii oppimista ja totuttelua.

Tunnistettiinko tässä, että kyse on sosiaalihuollon kontekstista, eli tuotetaan sosiaalipalveluita? Toki kirjaaminen on sote-yhteistä, eli kirjataan myös terveydenhuollon tietoa. Pystyttiinkö sovellusta siis käyttämään sekä sosiaalihuollon että terveydenhuollon kirjaamiseen?

Vastaus: Tämä oli hankkeessa kaikkein keskeisintä, eli tarkastellaan hoivatyötä sosiaalihuollon kontekstissa, ei terveydenhuollossa. Päivittäiskirjaukset ovat hyvin erilaisia kuin jotkin muut terveydenhuollon kirjaukset.

Eettisestä näkökulmasta on tosi tärkeää, että kirjataan yhdessä asiakkaan kanssa, että asiakaskin on tietoinen mitä hänestä kirjataan. On tosi ikävä tilanne, jos asiakas lukee OmaKannasta kirjauksia, joista ei ole tietoinen tai hän on kirjauksesta eri mieltä.

Vastaus: Asukkaan kanssa yhdessä kirjaaminen tunnistettiin olevan oikeastaan ainut tilanne, missä asukas käytännössä saa mitään tuntumaa kirjauksiin. Hoivakodeissa, joita tarkastelimme, asukkaat olivat jo niin vakavasti muistisairaita, ettei heillä ollut enää omaa kyvykkyyttä mennä minnekään Kantoihin tai muualle. Asukkaan kanssa kirjaaminen ei kuitenkaan ole kaikissa tilanteissa ja kaikkein kohdalla tarkoituksenmukaista. Esimerkiksi arkaluonteisia asioita ruumiintoiminnoista tai vaikka asukkaan aggressiivisesta käyttäytymisestä ei koettu hyvänä kirjata asukkaan läsnäollessa. Haluttiin myös vaalia asukkaan arvokkuutta.

Kirjallisuuskatsauksessa artikkelimäärä oli jäänyt pieneksi. Haettiin myös sosiaalialan kirjallisuutta vai pelkästään terveydenhuollon kirjallisuutta?

Vastaus: Katsaus on parhaillaan tiedelehdessä arvioitavana, se on maailmanlaajuinen, laajensimme koskemaan sosiaalialan lisäksi myös terveydenhuollon ja tekoälyn lisäksi muitakin kehittyviä teknologioita. Yli 2500 englanninkielisen tiedeartikkelin joukosta haaviin jäin 37kpl, kun tarkastelun kohteena oli muutokset työn psykososiaalisessa ympäristössä ja olosuhteissa sekä hoitajien hyvinvoinnissa.

Oliko kirjallisuuskatsaus maailmanlaajuinen? Löytyikö kansainvälisesti tutkimustuloksia?

Vastaus: Täältä löytyy vielä meidän kirjallisuuskatsauksen esirekisteröinti, josta saa lisätietoa tässä vaiheessa doi: 10.17605/OSF.IO/Y5DWJ